

Quản Trị Tài Nguyên Tự Nhiên

Giảng viên: Nguyễn Thị Kim Dung
Bộ môn: Sinh Thái - Sinh học Tiến hóa
Email: ntkdung@hcmus.edu.vn

Các nguyên tắc cơ bản của quản trị

- 1. Trách nhiệm có giải trình
- 2. Sự minh bạch
- 3. Sự tham gia
- 4. Quy tắc của pháp luật

SỰ THAM GIA

- Định nghĩa:
  - là tham dự một cách hiệu quả vào quá trình ra quyết định và quá trình thực hiện quyết định một cách trực tiếp hoặc gián tiếp thông qua đại diện pháp luật
- Quá trình ra quyết định có khuynh hướng có hai bên chính:
  - nhà nước
  - các mối quan tâm từ tư nhân
    - lợi tức từ TNTN
    - dựa trên sự chi trả của xã hội, đặc biệt là các cộng đồng phụ thuộc vào nguồn tài nguyên tự nhiên.
- Quan trọng: cần có “sự tham gia” của tất cả các bên

Sự tham gia

- Trong luật tục:
  - sự tham gia phát triển thông qua một **quá trình xã hội**
  - quy mô cộng đồng **nhỏ vừa đủ** thuận lợi trao đổi **thông tin** và hình thành các **ý kiến chung**
  - được xem là **mô hình mẫu** về cơ chế cho cộng đồng và các bên liên quan tham gia

Sự tham gia

- Tuy nhiên, đối với luật tục:
  - **không phải lúc nào cũng khuyến khích** hoặc cho phép sự tham gia của tất cả các thành viên trong cộng đồng (ví dụ phụ nữ).
  - các quá trình ra quyết định và cơ chế giải quyết các mâu thuẫn **có tính cấp bậc cao** (người già và trưởng tộc)
  - có khuynh hướng phân chia các **lợi ích không công bằng** trong nhiều trường hợp.

Sự tham gia

- Luật pháp:
  - Chính sách và pháp luật **cung cấp nền tảng cho sự tham gia**, tuy nhiên thực tế việc xây dựng “sự tham gia” dựa trên nền tảng đó là rất chậm.
  - Cơ hội cho “sự tham gia” có thể vẫn không công bằng
  - Cộng đồng địa phương phụ thuộc nguồn tài nguyên thiên nhiên luôn là cấp thấp nhất.

Sự tham gia

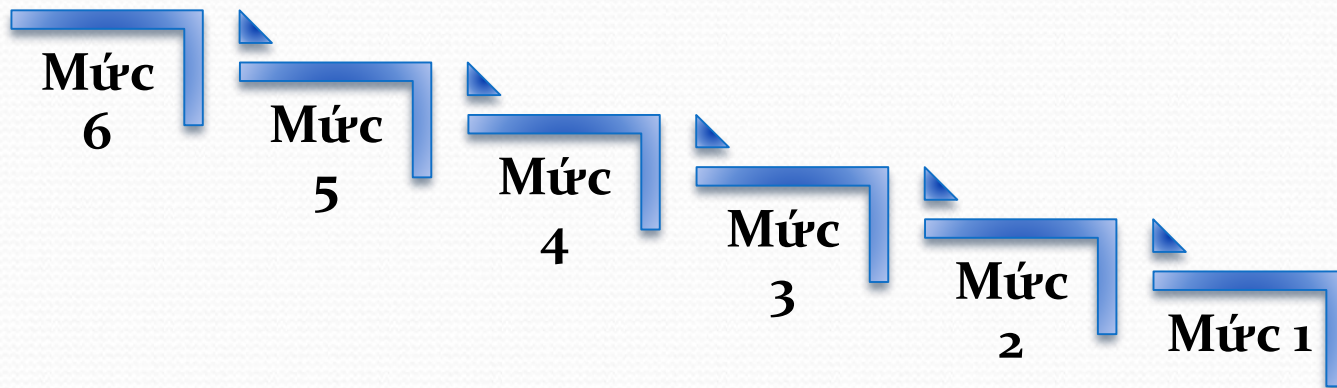
- Các trở ngại:
  - Lợi ích gắn chặt với quyền lực
  - Thiếu năng lực thể chế để hỗ trợ
  - Thiếu cơ chế hỗ trợ sự tham gia
  - Thiếu minh bạch
  - Đại diện mang tính tượng trưng
  - Tìm được người đại diện đáng tin cậy cho các cộng đồng.
  - Thiếu năng lực ở cấp địa phương

Sự tham gia

- Sự tham gia và thực thi pháp luật:
  - thúc đẩy **thực thi pháp luật** của bản thân người tham gia và người khác.
  - khi tham gia, người dân địa phương có thể rất hiệu quả trong **giám sát, phát hiện vi phạm**.
    - vi phạm cần được **phát hiện và truy cứu đúng thời điểm**
    - phát hiện tội phạm và thiếu hành động sẽ đẩy mạnh các hoạt động trái phép

Sự tham gia

- **Thang đo mức độ của sự tham gia:**
  - Có một dãy các mức độ tham gia.
  - Các cấp độ khác nhau đòi hỏi các cách tiếp cận khác nhau
    - Đôi khi “sự tham gia” là **không khả thi** hoặc **đôi khi cần thiết** phải đạt được **mức độ tham gia cao nhất**

Sự tham gia - Mức độ tham gia

Mức độ	Tên	Người tham gia	Người ra quyết định
6	Tự giác	Độc lập	Hỗ trợ, thúc đẩy, xúc tác
5	Tương tác	Liên kết/ đối tác	Liên kết/đối tác
4	Công việc	Ngoài dự kiến	Tìm kiếm sự tham gia của đối tượng có liên quan khi cần thiết
3	Tư vấn	Bày tỏ ý kiến, nguyện vọng	Tham vấn các bên về kiến thức, quan tâm, lợi ích, vấn đề và giải pháp, không bắt buộc chia sẻ quyền lực
2	Cung cấp tin	Trả lời câu hỏi của người ra quyết định	Tìm kiếm thông tin nhưng không chia sẻ thông tin
1	Không tham gia	Tương tác rất giới hạn	Nói lại những gì sẽ hoặc đã xảy ra

Sự tham gia

- Mức độ tham gia thích hợp cho một tình huống cụ thể sẽ phụ thuộc vào các yếu tố như:
  - **Mục tiêu** của sự tham gia
  - Khung **thời gian** cho sự tham gia
  - **Hệ thống hiện hữu** có thúc đẩy quá trình tham gia
  - Có những **ủng hộ về mặt chính trị và pháp lý**
  - Có những **ủng hộ về mặt thiết chế**
  - Có đủ nguồn **nhân lực và tài chính**

Sự tham gia - Những mong đợi

- Sử dụng **hiệu quả** nguồn tri thức, quan điểm, kỹ năng, và tài nguyên
- Ban hành các quyết định **hiệu quả và bền vững** hơn
- Gia tăng các quan điểm, ý thức và **có lựa chọn** tốt hơn
- Làm **đa dạng** các kiến thức và kỹ năng của riêng họ.
- Cùng với minh bạch, quản trị TNTN trở nên **hiệu quả, đầy đủ, công bằng**.

Sự tham gia - Các thách thức

- Chưa quen thuộc với một số **văn hóa** và nhóm người
- Một số chính phủ **không ủng hộ** sự tham gia
- Đòi hỏi **đầu tư** về thời gian, nhân lực và tài chính
- Đòi hỏi sự **hỗ trợ** hiệu quả
- Đòi hỏi **sự cam kết** lâu dài và có thể rất dài để có kết quả
- Cần **dàn xếp và thỏa hiệp** để tránh các xung đột
- Cần có những **mục tiêu** rõ ràng

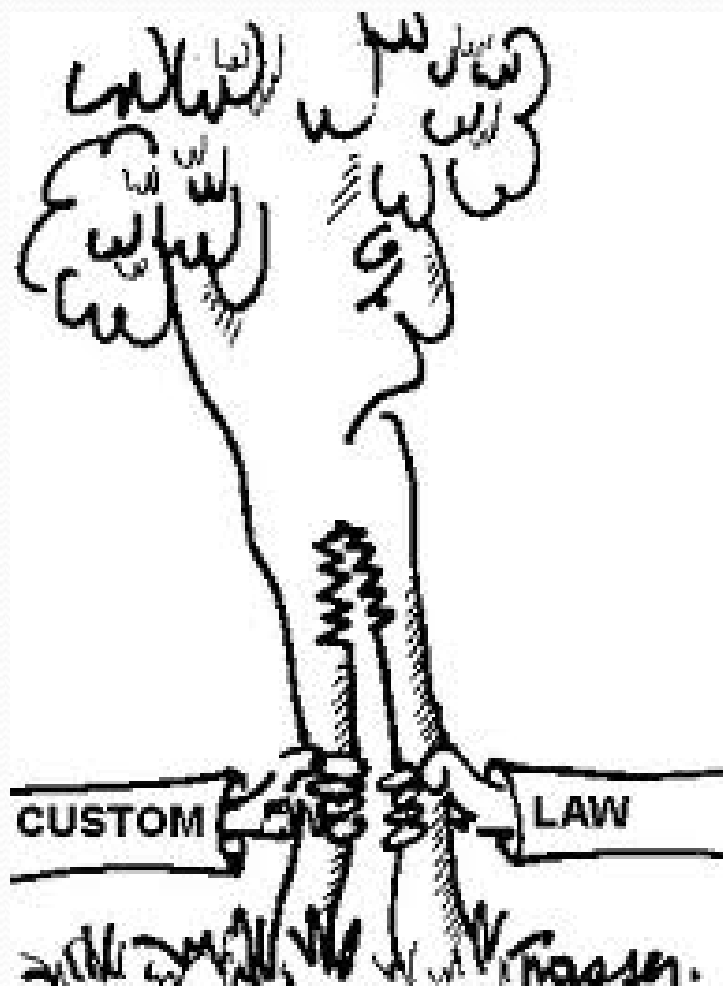
QUY TẮC PHÁP LUẬT

- Định nghĩa: là sự **đối xử công bằng** trong **việc bảo vệ** và **xử phạt** vi phạm pháp luật.
  - Phải được áp dụng trong cùng một cách tại tất cả các thời điểm.
  - Phải được an toàn khi biết luật pháp nào sẽ được áp dụng.

Quy tắc Pháp luật

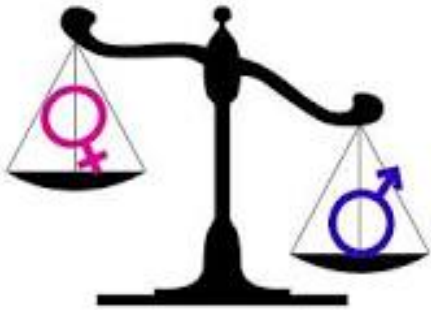
- Quy tắc pháp luật được hình thành và bền vững phụ thuộc vào:
  - Sự **trao đổi rõ ràng** về luật pháp
  - Sự áp dụng một cách **không kỳ thị**
  - **Thi hành** một cách hiệu quả
  - Có phương pháp **thay đổi** pháp luật mang tính **khả thi** và **dự đoán** được.
  - **Nhận định của công dân** về luật pháp: công bằng? rõ ràng? và chính đáng?

Quy tắc của pháp luật

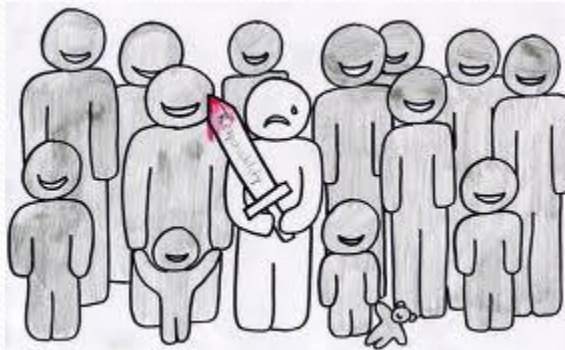

- Mâu thuẫn giữa luật pháp và luật tục:
  - người dân địa phương không thể đoán được luật pháp hoặc quy định sẽ áp dụng như thế nào đối với họ.
  - có thể dẫn đến sự mất an toàn về sinh kế đối với những người có sinh kế phụ thuộc vào TNTN.

Mối quan hệ giữa Trách nhiệm, Minh bạch, Sự tham gia, Quy tắc của pháp luật với các Hợp phần của quản trị TNTN

Luật pháp và luật tục có thể phân biệt một số bên.

Trách nhiệm của thiết chế đảm bảo luật pháp áp dụng đồng bộ

Tiếp cận thông tin

Thảo luận

- Minh bạch ↔ Trách nhiệm
- Minh bạch ↔ Sự tham gia
- Quy tắc Pháp luật ↔ Trách nhiệm, Minh bạch, Sự tham gia
- **Câu hỏi:**
  - Tất cả các nguyên tắc và hợp phần của quản trị TNTN đều được áp dụng cùng một mức độ ở đất nước, địa phương của các bạn?
  - Nguyên tắc nào được nói nhiều hơn hoặc được thực hành nhiều hơn? Tại sao?

Khung phân tích Quản trị TNTN

	Trách nhiệm	Minh bạch	Sự tham gia	Quy tắc Pháp luật
Luật pháp và luật tục				
Thiết chế				
Các quá trình chính thống và không chính thống				

Kết luận

- Quản trị TNTN:
  - cần được áp dụng theo hướng **hỗ trợ cộng đồng**.
  - **không phải một mô hình sẽ thích hợp cho mọi hoàn cảnh**, tình huống
  - các bên liên quan có **ý kiến riêng** về mô hình Quản trị TNTN **thích hợp nhất** đối với họ